

Értékelés

A Norvég Civil Támogatási Alap első pályázati fordulójának végrehajtásáról

Összefoglaló

Az NCTA lebonyolító szervezetei által végzett kérdőíves adatgyűjtés célja a pályázati rendszer első fordulójának értékelése, a résztvevői elégedettség felmérése volt.

A kérdések összeállításakor törekedtünk arra, hogy a válaszadóknak módjuk nyíljon észrevételeik részletesebb kifejtésére, valamint az NCTA rendszerének fejlesztésére vonatkozó javaslataik megtételére.

Magával a pályázati rendszer technikai részével kapcsolatban viszonylag kevés probléma fogalmazódott meg (ezek azonban a működésére, nem pedig a használatának szükségességére vonatkozó kritikák voltak). Többen említették a szervernek a pályázat beadásának napján történő lefagyását s az ezzel kapcsolatos határidő módosítást, ugyanakkor a válaszolók megértetően viszonyultak ehhez a kérdéshez. Másik, az online rendszerrel kapcsolatos észrevétel az űrlap mellékleteivel volt kapcsolatos: a költségvetés és ütemterv adatainak bevitelét nehézkesnek találták, javasolták egy Excel sablontáblázat készítését, amit mindenki a saját számítógépén tölthetne ki, majd csatolná az űrlaphoz.

A válaszadók legfőbb kritikája az értékeléssel volt kapcsolatos. A leggyakrabban említett kifogás az értékelések tartalmi részének kommunikációját illette, azaz pályázók nehezményezték, hogy csak rövid, sablonos indoklást kaptak. Ez néhányuknál felvetette, hogy maga az értékelés mellőzte a szakmai alaposítást, csupán felületes elolvasásukra került sor pályázatuknak.

Az ezt említő válaszadók ezt a kifogásukat kétféleképpen fogalmazták meg: a keményebb vélemény (valamivel kevesebb, mint a fele az indoklást kritizálóknak, összesen 4,38%) szerint az indoklás felületessége és tárgyi tévedései igazolják, hogy nem minőségi-szakmai bírálat történt, míg a konstruktívabb megnyilvánulása ennek a problémának azért nehezményezte az indoklás elmaradását vagy szűkszavúságát, mert szerették (volna) ezt a későbbi munkájuk hatékonyságának emelésére felhasználni. Azaz tanulni szeretnének a hibáikból, pályázatuk gyenge pontjaiból.

Természetes, hogy azon válaszolók, akik támogatásban részesültek, jóval pozitívabb véleménnyel voltak az egész támogatási rendszerről, mint az elutasítottak. Ugyanakkor, ha az összes válaszadót is tekintjük, elmondhatjuk, a pályázók magasra értékelték a rendszer rugalmasságát, a pályázókkal való kapcsolattartást (telefonos, e-mail, személyes) színvonalát.

Bár az összes válaszadóhoz képest elenyésző hányadot tettek ki, említést érdemelnek azok a válaszadók, akik az egész pályázati rendszerről elítélő véleményt fogalmaztak meg, s tényként osztották meg velünk, hogy a pályázatok elbírálása inkorrekt módon, összefonódásokon alapulva történt.

I. Az adatgyűjtés módja

Az NCTA lebonyolító szervezetei kérdőíves felmérést végeztek az NCTA-hoz interneten regisztrált szervezetek körében. A kérdőívet a válaszolók egy internetes felületen tölthették ki: 340-en küldték el válaszaikat 2008. október 10. és 31. közt. Öten kétszer küldték el válaszaikat. Így 335 feldolgozható kérdőív maradt az elemzésben.

(A kérdőív kitöltését a regisztrált szervezetek mindegyikéhez kiküldött hírlevélben kértük.)

A válaszadók száma, megoszlása

A válaszadók területi megoszlása az alábbiak szerint alakult:

Melyik megyében található a szervezet székhelye?	Válaszadó	%
Bács-Kiskun megye	10	2,99
Baranya megye	29	8,68
Békés megye	12	3,59
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	18	5,39
Budapest	94	28,14
Csongrád megye	13	3,89
Fejér megye	10	2,99
Győr-Moson-Sopron megye	5	1,50
Hajdú-Bihar megye	11	3,29
Heves megye	18	5,39
Jász-Nagykun-Szolnok megye	8	2,40
Komárom-Esztergom megye	10	2,99
Nógrád megye	6	1,80
Pest megye	33	9,88
Somogy megye	6	1,80
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	17	5,09
Tolna megye	8	2,40
Vas megye	7	2,10
Veszprém megye	7	2,10
Zala megye	12	3,59
Összesen	334	100

Mint láthatjuk, a kérdőívet kitöltők majd' egyharmada Budapesten rendelkezik székhellyel. Kimagaslík még Pest, illetve Baranya megye a válaszadói aktivitás tekintetében. Erre azért is érdemes felhívni a figyelmet, mert a beérkezett pályázatok tekintetében is e három helyszín volt aktívabb. Azaz kérdésünk közvetett módon is rávilágít Budapest, Pest és Baranya megye civil szervezeti aktivitásának relatív erősségére, így arra is, hogy nem lehet meglepő a magasabb pénzszerzési kapacitás esetükben.

A válaszadók 82,3%-a pályázott is az NCTA-ra, mintegy 17,7% úgy válaszolt, hogy végül nem nyújtott be pályázatot. A leggyakoribb okok a következők voltak

Ha szervezete nem pályázott a Norvég Civil Támogatási Alapra, a pályázatot miért nem adták be?		
		%
A pályázat beadásakor a szervezet nem tudta volna teljesíteni a szükséges adminisztratív feltételeket (önerő, bejegyzés stb.)	10	16,39
A pályázat megírásához nem rendelkezünk a szükséges szakértelemmel	8	13,11
A pályázat megírására nem állt elegendő idő rendelkezésünkre	20	32,79
A pályázati kiírásban megjelölt tevékenységi területek/szektorok a szervezetünk tevékenységéhez egyáltalán nem illeszkednek	5	8,20
Egyéb	11	18,03
Túl bonyolultnak ítéltük a pályázati rendszert	7	11,48
Összesen	61	100,00

Mint látható, a legtöbb, pályázattól visszalépő válaszoló az időhiányra hivatkozott. A pályázat benyújtására 2008. április 10. és június 9.¹ volt lehetőség. Ez a kéthónapnyi pályázási időtartam megszokott más rendszerek esetében is. (Megjegyzendő, hogy az összes válaszolónak alig hat százalékát teszik ki, akiknek ez problémát okozott.) Az adminisztratív feltételekre és egyéb más okra fele-fele ennyien hivatkoztak. Az NCTA adminisztratív feltételei, a pályázatot lebonyolító szervezetek szándéka szerint, a lehető legrugalmasabban lettek meghatározva, ezt talán alátámasztja az ilyen okot megjelöltek alacsony aránya is.

A válaszadók majd' 18%-a került ki a támogatott szervezetek közül, ami azt jelenti, hogy e tekintetben a sikeres pályázók felül voltak reprezentálva a teljes pályázói körből sikeres szervezetekhez képest (ott ez az arány 10% volt). A válaszadói attitűd esetében tehát arra kell számítanunk, hogy ha nem is jelentős mértékben, de a válaszadók közt valószínűleg nagyobb arányban voltak elégedett, pozitív véleményt képviselő kitöltők, mint a teljes regisztrált körben.

Válaszadóink majdnem tökéletesen leképezték a pályázói kört a projektnagyság tekintetében, mivel a pályázatok közt is 36% szólt kisprojektről.

Az Önök által benyújtott pályázat milyen típusú volt?		%
Kisprojekt (5-25 000 EUR)	104	37,68
Nagyprojekt (25-80 000 EUR)	172	62,32
Összesen	276	100

A célterületek szerinti megoszlás a pályázatot is benyújtó válaszadók körében a következő volt:

Az Önök által beadott pályázatot az NCTA mely témakörére nyújtották be?		%	Beérkezett pályázat	Válaszadói aktivitás
Civil szervezetek kapacitásfejlesztése	109	39,78	352	30,97
Környezetvédelem és fenntartható fejlődés	49	17,88	154	31,82
Kulturális örökség védelme	56	20,44	201	27,86
Szociális kohézió, gyermek- és egészségvédelem	60	21,90	246	24,39
Összesen	274	100,00	953	átlag: 28,76

Válaszadói aktivitás: Adott területen kitöltött kérdőív / beérkezett pályázat, %

Mint látjuk, a legnagyobb válaszadói aktivitást a civil kapacitásfejlesztés célterületre pályázók, míg a legkisebbet a szociális kohézió területen aktív szervezetek mutatták. Mindazonáltal a két célterület közti válaszadói aktivitás közt csupán 6% eltérés van, azaz el lehet mondani, hogy a különböző szektorokban aktív szervezetek nagyjából hasonló arányban osztották meg véleményüket a kérdés során.

A szervezetek nagyságára vonatkozó információ a mérleg-főösszegek elmúlt háromévi átlaga:

1.000.000 Ft és alatta	71	21,26%
1.000.001 - 5.000.000 Ft	96	28,74%
5.000.001 - 10.000.000 Ft	48	14,37%
10.000.001 - 15.000.000 Ft	29	8,68%
15.000.001 Ft és felette	90	26,95%
Összesen	334	100

A szervezetek viszonylag stabil gazdálkodását jelzi az NCA támogatottak viszonylag magas aránya: 70% kapott az elmúlt évben ilyen támogatást. Ez felmérésünk szempontjából azért is

¹ Hivatalosan ez volt a beadási határidő, de a szerver leállása miatt egy nappal meghosszabbítottuk a határidőt.

nagyon fontos információ, mert azt jelzi, hogy a kérdezettek többségének van lehetősége az NCTA eljárásrendjét legalább egy másik támogatásosztó rendszer eljárásrendjével összevetni.

Válaszadói attitűdök

A kérdőíves adatfelvétellel kapcsolatban a négy szervezetnek kettős célja volt: a frissen felállított pályázati rendszerrel kapcsolatos elégedettség felmérése (beválás), és a rendszer javítására vonatkozó elképzelések megismerése.

Természetesen távol áll tőlünk, hogy a válaszok tartalmát emocionális tartalmuk szerint értékeljük, de mindenképp meg kell említeni, hogy volt néhány olyan válaszadó, akinek a kritikája kifejezetten arra vonatkozott, hogy ez egy inkorrekt módon működő, a támogatottakat előzetesen, személyes, szervezeti kapcsolatok alapján kiválasztó, semmiképpen nem szakmai preferenciák alapján bíráló rendszer volt:

„Nevetséges volt a bírálás. Szerintem nem is volt bírálás, előre le volt osztva a pénz. Olyan pályázatok nyertek, amelyek semmilyen valós eredményt nem tudnak majd bemutatni, ergo szakmaiság a nullához közelített (mint általában).”

„(...) a kiírásnál lehetőleg előre közöljék, hogy leginkább csak "piros" városok kapnak támogatást.”

E vélemények közt volt olyan, amelyik– talán a válaszadók többségének nézeteivel is ellenkező módon – olyan értékelési-eljárási szempontot kért számon az NCTA pályáztatási gyakorlatától, amit a pályázatok épp kerülni kívántak:

„Arról szeretnék olvasni, hogy ki és milyen feltételekkel nevezhette ki magát "szakértőnek" anélkül, hogy értene az uniós pályázati dokumentáció összeállításához?”

És volt olyan kritika is, amelyik gyakorlatilag a pályázati kiírás nem ismeréséről árulkodott:

„A beadás előtt tudatni kellett volna, hogy a nagyarányú pályázatból csak 10 % lesz nyertes, mert kb. ez volt az arány.”

Készítettünk egy külön kimutatást a válaszadói attitűdökről, amelynél a kategorizálás elvét az adta, hogy amennyiben nem tettek a válaszadók semmiféle konkrét javaslatot az eljárásrend megváltoztatásával kapcsolatban „semleges” beállítódást tulajdonítottunk a válaszadónak. Ha csak – főként a kiválasztás inkorrekt módjával kapcsolatos – ellenérzését osztotta meg velünk a válaszoló, ott „ellenséges” beállítódást kódoltunk. Ha csak dicsérő, elismerő véleményt kaptunk, ott „támogatónak” azonosítottuk a válaszolót, míg a bármennyire is negatív véleményéről számot adó, de ugyanakkor bármiféle konkrét javaslatot is tartalmazó kérdőív a „kritikus” kategóriába került. Ennek megfelelően az alábbiak szerint oszlik meg a válaszolói kör, célterületek szerinti bontásban.

	Az Önök által beadott pályázatot az NCTA mely témakörére nyújtották be?					
		Kapacitás	Zöld	Kultúra	Szociális	Összesen
A válaszadó beállítottsága	Semleges	64	27	38	35	164
	Ellenséges	5	2	0	5	12
	Támogató	12	4	4	6	26
	Kritikus	28	16	14	14	72
<i>Összesen</i>		<i>109</i>	<i>49</i>	<i>56</i>	<i>60</i>	<i>274</i>

Mint látható, itt csak a pályázatot benyújtókat vettük figyelembe, mivel csak ebben az esetben tudtuk a célterületek szerinti bontást elvégezni. Ha a nem pályázókat figyelembe vesszük, akkor 59 válaszadó minősült semleges beállítódásúnak és egy kritikusnak.

A legtöbb „ellenséget” a civil kapacitásfejlesztés és a szociális kohézió területén gyűjtötte a NCTA, két válaszadó alakított ilyen tapasztalatot ki a környezetvédelem területén. A kulturális örökségvédelem esetében volt a leginkább konfliktusmentes a pályáztatás. A kapott adatok természetesen súlyozás után más képet mutatnak, hiszen a civil kapacitásfejlesztés és szociális kohézió esetében a beérkezett pályázatok száma is magasabb volt, azaz a pályázati forrásért zajló verseny is nagyobb indulatokat indukálhatott.

Pozitív eredménynek tekintjük, hogy 72 szervezet tett konkrét javaslatot az NCTA pályázati eljárásrendjének fejlesztésére, míg kifejezetten ellenséges, a pályázatok jóhiszeműségét megkérdőjelező kérdőívet összesen 12-t kaptunk, ami a teljes válaszadói körben 3,8%-ot, a teljes pályázói körben pedig 1,6%-ot tesz ki.

Egyes eljárási elemek értékelése

Az NCTA lebonyolító szervezetei kulcsfontosságúnak tekintették a pályázat meghirdetésekor, hogy túllépjenek a formális, csak médiamegjelenésre támaszkodó promóción. A program kiírását 26 vidéki helyszínen ismertették, lehetővé téve a potenciális pályázók számára a személyes információszerzés lehetőségét.

Természetesen ez nem jelentette a médiamegjelenés elhagyását, hanem a hangsúly a négy szervezet kapcsolati körének segítségével megszervezett vidéki találkozókra helyeződött. Az alábbi kimutatás fontos tehát abban a tekintetben, mely médiumok voltak a pályázói kör elérésében hatékonyak, de értelemszerűen nem adhatnak információt arra vonatkozólag, hogy miként lehetne elérni az első körben el nem ért réteget.

<i>Honnan értesült először a Norvég Civil Támogatási Alap konkrét pályázati felhívásáról?</i>		
		%
A programban közreműködő valamely alapítvány (Ökotárs, Kárpátok, Autonómia, DemNet) közvetlenül értesített	33	9,88
Civil Szolgáltató Központ hívta fel rá a figyelmet	23	6,89
Egyéb	28	8,38
Más civil szervezet hívta fel rá a figyelmünket	73	21,86
Pályázati tanácsadó hívta fel rá a figyelmet	20	5,99
Papír alapon megjelent sajtótermék hirdetéséből (pl.: Pályázatfigyelő)	19	5,69
Valamely honlapról	138	41,32
Összesen	334	100

Mint látjuk, a válaszadók legnagyobb része ma már az internetről szerzi a pályázati rendszerekkel kapcsolatos információkat. Ehhez hozzátartozik az is, hogy az *egyéb* választ adók mintegy fele is valamilyen honlapot adott meg információforrásként. Magas arányban szerepel még a civil szervezeti kapcsolatrendszer, ezen belül is a zöldek közt erősebb az információáramlás.

Volt olyan válaszoló, aki egyből az NCTA honlapjáról értesült a pályázati lehetőségről. A honlap látogatottságáról, alkalmazhatóságáról is vannak adataink:

A Norvég Civil Támogatási Alap pályázatával kapcsolatban felkeresték-e a pályázat benyújtásán és megírásán kívül a www.norvegivilalap.hu oldalt informálódás céljából?

Igen	257	89,86%
Nem	29	10,14%

Kérjük, értékelje a honlap tartalmát!

Felesleges volt számunkra	5	1,79%
Hasznos információkat tartalmazott	176	62,86%
Részben tartalmazott csak szükséges információkat	99	35,36%
Összesen	280	100

Bár sok kritikával találkoztunk az elektromos pályázatkitöltő felülettel kapcsolatban (ezek azonban a működésére, nem pedig a használatának szükségességére vonatkozó kritikák voltak), a honlapot, mint látjuk, többségében hasznos kommunikációs felületnek értékelték.

Amint említettük, a fő kommunikációs csatornaként a személyes találkozási lehetőséget, az információs napokat kívántuk alkalmazni. A válaszadók mintegy harmada, 111 szervezet vett részt ilyen információs napon a következő eredménnyel:

<i>Ha részt vett információs napon, akkor az miben jelentett elsősorban segítséget?</i>		
		%
A pályázat megírásához biztatás	19	17,12%
A pályázati programhoz kapcsolódó eljárási kérdések (Hogyan pályázhatunk? Milyen határidők vannak? stb.) tisztázása	13	11,71%
A pályázati programhoz kapcsolódó szakmai kérdések (Mire pályázhatunk? Milyen tevékenységekkel? stb.) tisztázása	33	29,73%
A pályázati programról való általános informálódás	34	30,63%
Egyéb	2	1,80%
Nem jelentett semmiféle segítséget	10	9,01%
Összesen	111	100

A személyes kapcsolattartás másik formája a tanácsadás volt, amit a négy szervezet munkatársai telefonon, e-mailben és kérés esetén személyesen is biztosítottak. A tanácsadási rendszer természetesen akkor tud működni, ha el is lehet érni azt. (Sok magyarországi pályázati rendszerrel kapcsolatban megfogalmazódó kritika szól annak elérhetetlenségéről, a félretett telefonokról, folyamatos foglalt jelzésekről.)

A telefonos tanácsadás tekintetben az NCTA-nak nem lehet szégyenkezni valójára:

Kerestük a pályázattal kapcsolatban, de nem értük el, visszahívást sem kaptunk	7	3,87%
Kerestük a pályázattal kapcsolatban, nem értük el, de visszahívtak	12	6,63%
Kerestük és elértük	162	89,50%
Összesen	181	100

A telefonos tanácsadás tartalmi értékelése a következőképpen fest:

Amennyiben igénybe vette a telefonos tanácsadást, kérjük értékelje azt!

Kérdésünkre nem kaptunk választ	8	4,44%
Kérdésünkre részben kaptunk választ	42	23,33%
Minden kérdésünkre választ kaptunk	130	72,22%
Összesen	180	100

A személyes tanácsadásról kapott vélemények ekként alakulnak:

Kereste-e e-mailen a programban közreműködő valamely alapítványt (Ökotárs, Autonómia, DemNet, Kárpátok)?

Kerestük a pályázattal kapcsolatban, de kérdésünkre/kérdéseinkre csak részben kaptunk választ	25	9,03%
Kerestük a pályázattal kapcsolatban, de kérdésünkre/kérdéseinkre nem kaptunk választ	6	2,17%
Kerestük a pályázattal kapcsolatban, kérdésünkre/kérdéseinkre maradéktalanul választ kaptunk	84	30,32%
Nem kerestük	162	58,48%
Összesen	277	100

257 szervezet számolt be arról, hogy kapott hírlevelet a programot lebonyolító szervezetektől:
Ha kapott hírlevelet, értékelje annak tartalmát!

Felesleges volt számunkra	12	4,65%
Hasznos információkat tartalmazott	147	56,98%
Részben tartalmazott csak szükséges információkat	99	38,37%
Összesen	258	100

A hírlevél alkalmazhatóságával kapcsolatban a fő gondot az jelenti, hogy csak a regisztrált vagy valamelyik szervezet adatbázisában lévő szervezetek címeire tudtuk kiküldeni. Így sajnos épp azok a szervezetek maradnak elérhetetlenek, amelyek valamilyen okból még nem kapcsolódtak be a pályázati forráselosztás rendszerébe. A másik gond - a honlap alkalmazhatóságát is ideértve - az, hogy még mindig lehetnek olyan közösségek, amelyek nem használják a forrásszerzéshez az internetet.

Mindazonáltal a fentieket figyelembe véve, elmondható, hogy az információs napok alacsony hatékonyságúnak tűnnek, legalábbis ami a célcsoport elérését illeti. (Statisztikai próbával is vizsgáltuk, hogy van-e összefüggés az információs napon való részvétel és a támogatáshoz jutás valószínűsége közt, de nem találtunk szignifikáns összefüggést, azaz attól, hogy valamely szervezet részt vett egy ilyen alkalmon, még nem lett esélyesebb a támogatásra.)

Az is veszélyes lehet ugyanakkor, hogy ehelyett (a nem internet alapú médiumok rovására) az internetes kommunikációra kerüljön a hangsúly, hiszen ebből a felmérésből – értelemszerűen – ez a következtetés nem adódhat, mivel az online kérdőívet csak internetes hozzáféréssel eleve rendelkező, regisztrált szervezetek töltötték ki, azaz a „nettől távoli” szervezetek kommunikációs preferenciáiról ez a felmérés nem szolgáltat információkat.

Most lássuk, hogyan értékelték az NCTA eljárásrendjének egyes elemeit a válaszolók

<i>Oszályozza 1-től 5-ig!</i>	Átlag
Kérjük, az alábbiakban az NCTA lebonyolításának egészét értékelje! Mi a véleménye az ügyintézés módjáról?	3,84
Mennyire tartották be a lebonyolító szervezetek a pályázathoz kapcsolódó határidőket?	4,35
Ha egy 5 fokozatú skálán értékelnie kellene az NCTA program működését, hányasra értékelné?	3,86

Az ötfokozatú skálán a határidők betartását értékelték a leginkább a kérdezettek. A másik két szempont nem válik el élesen tartalmában sem, ezért nem meglepő hogy nincs nagy különbség a kapott értékek közt.

A határidők betartására vonatkozó elismerést azonban annak fényében kell megítélni, hogy volt olyan válaszoló, aki közölte is, ez a fajta pontosság véleménye szerint az eljárás, ügymenet és főként az értékelés rovására ment.

A legtöbb kritikát az NCTA rendszere az értékeléssel kapcsolatban kapta. A leggyakrabban említett kifogás az értékelések tartalmi részének kommunikációjával kapcsolatos, azaz a pályázók nehezményezték, hogy csak rövid, sablonos indoklást kaptak. Vagyis jó néhányuk felvetette, hogy maga az értékelés mellőzte a szakmai alaposítást, csupán pályázatuk felületes elolvasására került sor.

Az ezt említő válaszadók ezt a kifogásukat kétféleképpen fogalmazták meg: a keményebb vélemény (valamivel kevesebb, mint a fele az indoklást kritizálóknak) szerint az indoklás felületessége és tárgyi tévedései igazolják, hogy nem minőségi-szakmai bírálat történt, míg a konstruktívabb megnyilvánulása ennek a problémának azért nehezményezte az indoklás elmaradását vagy szűkszavúságát, mert szerették (volna) ezt a későbbi munkájuk hatékonyságának növelésére felhasználni. Azaz tanulni szeretnének a hibáikból, pályázatuk gyenge pontjaiból.

Az indoklások részletes megismerésének elvárása nemcsak a saját pályázatokkal kapcsolatban jelent meg, hanem a nyertes pályázatok anyagát, mint pozitív példákat, azokkal kapcsolatos bírálatokat (amelyek rámutatnak a példaként állítható erősségekre) és a megvalósuló projekteket is szeretnék nyilvánossá tétetni. (Ez utóbbiak megvalósulása, azaz a támogatott projektek bemutatása, az NCTA honlapján a kérdézési időszak utánra volt tervezve, e sorok írásakor már megvalósult.)

Néhányan felvetették azt is, hogy a rendszer nem ad lehetőséget a jogorvoslatra a nem elfogadható bírálat esetében, azaz az elutasított pályázók nem tudnak sehová fordulni, ha úgy érzik, igaztalanul estek el a támogatástól, az értékelés tárgyi tévedésen alapult.

A kérdőívben a támogatási rendszer számos pontjának osztályozását kértük a válaszadóktól. Az alábbiakban közöljük az eredményeket:

(*Osztályozás 1-4 fokú skálán*)

A pályázat eredménye		A pályázati útmutató mennyire segítette a pályázat szakmai értelmezését? (1: Egyáltalán nem – 4: Teljes mértékben)	A pályázati útmutató mennyire segítette a pályázat formai elvárásainak értelmezését? (1: Egyáltalán nem – 4: Teljes mértékben)	A pályázat elektronikus formanyomtatványai, segédletei mennyire voltak érthetőek? (1: Egyáltalán nem – 4: Teljes mértékben)	Mennyire okozott nehézséget a beadandó elektronikus pályázati űrlap kitöltése technikailag? (1: Egyáltalán nem okozott problémát – 4: Nagyon sok problémát okozott)	Mennyire okozott nehézséget a beadandó elektronikus formátumú költségvetés technikailag? (1: Egyáltalán nem okozott problémát – 4: Nagyon sok problémát okozott)
Elutasított	Átlag	3,04	3,28	3,36	2	2,05
	Szórás	0,81	0,85	0,72	1,03	1,02
Támogatott	Átlag	3,53	3,6	3,58	1,98	1,86
	Szórás	0,65	0,69	0,67	0,99	0,9
Összesen	Átlag	3,15	3,35	3,41	1,99	2,01
	Szórás	0,8	0,83	0,72	1,02	1

(*Osztályozás 1-4 fokú skálán*)

A pályázat eredménye	<i>Négyfokú skálán</i>	Mennyire okozott nehézséget a beadandó elektronikus pályázati űrlap kitöltése tartalmilag (kérdések megválaszolhatósága, érthetősége)? (1: Egyáltalán nem okozott problémát – 4: Nagyon sok problémát okozott)	Mennyire volt egyértelmű a pályázható célok, részcélok megfogalmazása? (1: Egyáltalán nem volt egyértelmű – 4: Teljes mértékben egyértelmű volt)	Mennyire volt érthető a pályázható tevékenységek megfogalmazása? (1: Egyáltalán nem volt érthető – 4: Teljes mértékben érthető volt)	Mennyire volt érthető a pályázat bírálatának módjáról való tájékoztatás? (1: Egyáltalán nem volt érthető – 4: Teljes mértékben érthető volt)	Mennyire volt egyértelmű a pályázatok szempontrendszerének a megfogalmazása? (1: Egyáltalán nem volt egyértelmű – 4: Teljes mértékben egyértelmű volt)
Elutasított	Átlag	1,93	2,83	3	2,89	2,69
	Szórás	0,89	0,89	0,82	1,01	0,95
Támogatott	Átlag	1,55	3,62	3,64	3,62	3,38
	Szórás	0,71	0,74	0,66	0,74	0,78
Összesen	Átlag	1,85	3	3,14	3,05	2,84
	Szórás	0,87	0,92	0,83	1	0,96

(Oszályozás 1-4 fokú skálán)

		Mennyire volt egyértelmű a pályázatok adminisztratív feltételeinek megfogalmazása? <i>1: Egyáltalán nem volt egyértelmű – 4: Teljes mértékben egyértelmű volt</i>	Kérjük az alábbiakban értékelje a pályázat beadását követően a pályázatról szóló információs lehetőségeket! Milyenek találta a pályázat nyomkövethetőségét? <i>(1: Nem megfelelő – 4: Teljes mértékben megfelelő)</i>	Véleménye szerint a formai szempontok mekkora szerepet játszottak a bírálatban? <i>(1: Egyáltalán nem játszottak szerepet – 4: Teljes mértékben szerepet játszottak)</i>	Véleménye szerint a szakmai szempontok mekkora szerepet játszottak a bírálatban? <i>(1: Egyáltalán nem játszottak szerepet – 4: Teljes mértékben szerepet játszottak)</i>	Ön szerint a bírálatról kapott értesítés mennyire volt megfelelő? <i>(1: Nem megfelelő – 4: Teljes mértékben megfelelő)</i>	
A pályázat eredménye							
	Elutasított	Átlag	3,26	2,99	2,67	2,67	2,44
		Szórás	0,79	1,03	0,94	0,99	1,11
Támogatott	Átlag	3,55	3,68	2,84	3,64	3,59	
	Szórás	0,67	0,54	0,77	0,61	0,7	
Összesen	Átlag	3,33	3,14	2,71	2,89	2,69	
	Szórás	0,78	0,99	0,91	1	1,14	

(Oszályozás 1-5 fokú skálán)

		Kérjük, az alábbiakban az NCTA lebonyolításának egészét értékelje! Mi a véleménye az ügyintézés módjáról? <i>(1: Elégtelen – 5: Kiváló)</i>	Mennyire tartották be a lebonyolító szervezetek a pályázathoz kapcsolódó határidőket? <i>(1: Egyáltalán nem – 5: Minden az előírt határidőn belül történt)</i>	Ha egy 5 fokozatú skálán értékelnie kellene az NCTA program működését, hányasra értékelné? <i>(1: Elégtelen – 5: Kiváló)</i>	
A pályázat eredménye					
	Elutasított	Átlag	3,65	4,31	3,65
		Szórás	0,98	0,9	1,03
Támogatott	Átlag	4,6	4,62	4,63	
	Szórás	0,53	0,58	0,52	
Összesen	Átlag	3,86	4,38	3,87	
	Szórás	0,99	0,85	1,03	

Ez utóbbi táblában látható adatokat egyszer részben már láthattuk, de akkor még a nyert/nem nyert bontás nélkül. Most azonban láthatjuk, hogy – nem meglepő módon – a pályázat eredményessége mennyire képes torzítani az egész eljárásrendről, lebonyolításról alkotott képet.

A kérdőívben a válaszadóknak volt lehetőségük a támogatásosztási rendszer egyes elemeit szövegesen is véleményezniük, javaslatokat megfogalmazniuk². Elsőként az online pályázatkitöltő rendszerrel kapcsolatos véleményeket foglaljuk össze:

A legfőbb gondot a beadás napján történt szerverleállás jelentette. A kérdezettek azonban többnyire megértően fogadták ezt a problémát; tisztában voltak azzal, hogy szinte mindenki az utolsó órákban szeretne volna benyújtani a pályázatát. Megjegyezték ugyanakkor, hogy a szerver egyébként is lassú volt, így a pályázat felvitelére nehézkessé bizonyult.

Számos válaszadó említette, hogy a költségvetés feltöltése is nehézkes volt, az egyes költségvetési tételeket egyenként kellett bevinni. Sokkal szerencsésebbnek találnák, ha egy előre megadott Excel-táblázatba lehetne bevinni a költségvetést, majd azt feltölteni az internetre.

Hasonló, formázással kapcsolatos probléma merült föl a projektütemtervvel kapcsolatban is. Általánosan, az egész űrlapot érintő kifogás volt a formázás kérdése, mert az online felületen nem tudták úgy tagolni a szöveget, ahogy szerették volna: a nyomtatáskor elveszett, ugyanakkor, ha valaki Word-ből akarta feltölteni a szöveget, így is elveszítette a formázást.

² Az elemzés során a hasonló tartalmú szöveges válaszokból típusokat alkottunk, a felsorolásban ezek szerepelnek.

Itt kell megemlíteni, hogy sokan panaszolták a szöveghossz limitálását, pontosabban azt, hogy a beállított limit nem felelt meg a szövegszerkesztő szerinti statisztikának: A Word-ben kevesebbet mutatott a számláló, mint az online felületen beállított szöveghossz-korlát, mégsem fogadta el a feltöltést a rendszer. Javaslatként fogalmazódott meg, hogy ennek kivédésére ne oldalban, hanem karakterszámban adjuk meg eztán a limitet.

Válaszadói javaslat volt még az online felülettel kapcsolatban, hogy a rendszer ne engedje tovább a kitöltőt a következő mezőre, ha az előzőt elmulasztotta kitölteni.

A pályázatok beadás utáni kezelésével lényegesen több kritika és módosítási javaslat fogalmazódott meg.

Mint már korábban említettük, a legtöbb észrevétel, probléma a pályázatok értékelési rendszerét érintette. Itt azonban kétfelé kell ezeket választani: az értékelés folyamata, szempontjai jelentették az észrevételek tárgyát a vélemények egyik típusában, míg a másik markáns csoportot az értékelés és indoklás kommunikációjával kapcsolatos kifogások képviselték.

Az értékelési folyamatról a legfelháborodottabb, a kiválasztás szempontrendszere mögött csalást bizonyítottan „tudó” nézetektől kezdve az empatikus, a nagyszámú pályázat elbírásának munkaterhét figyelembe vevő, a tévedést is megengedő vélemények fogalmazódtak meg.

A leggyakrabban említett problémák:

- A pályázó csak értékelést kapott, indoklást nem. Nem tudja, miért lett elutasítva.
- Rutinszerű volt az értékelés, nem figyeltek oda a szakmaiságra.
- A pontszámokat a pályázó méltánytalannak érzi, nem derült ki, miért kapott annyi pontszámot, amennyit.
- Késve vagy nem kaptak értesítést a döntésről.
- A részletes, pontszámokat is tartalmazó, szöveges pályázati értékelést nem kapták kérésre sem meg.
- Bár a pályázató szervezetek elvárták, hogy a projektek innovatív módon közelítsék meg az adott problémát, nem volt kifejtve, mit jelent az, hogy "nem innovatív" egy pályázat, nem kaptak arra vonatkozó instrukciót, mi minősül annak, mi nem.
- Az értékelési eljárás nem volt nyomon követhető, csak onnan tudták meg, hogy el lettek utasítva, hogy nem voltak a nyertesek közt.
- Nem kaptak lehetőséget a bírálati tévedés korrekciójára, a rendszerből hiányzik a "jogorvoslati lehetőség".
- Az elutasítás indoklása rövid volt, nem tárgyszerű, sablonos. Nem ad lehetőséget az okulásra, a legtöbb válaszadó kifejezetten azért kérte az értékelés ismertetését, hogy felkészülhessenek a következő pályázatra.
- Az elutasítás oka az volt, hogy a szervezet túl kicsi a projekthez képest. Ez azonban nem szerepelt a bírálati szempontok közt. Ez a pályázó számára a bizalom hiányát jelenti.
- A döntések előre meghatározottak voltak, "le volt osztva előre a pénz".

A válaszadók egy része érintette a monitorozási folyamatot is. Két probléma jelentkezett itt: a pályázók egy része úgy vélte, minden pályázót személyesen fognak az NCTA szervezetei felkeresni, illetve, akit nem kerestek fel, az eleve nem esélyes a támogatásra. A másik félreértés abból adódott, hogy a monitori látogatás során megválaszolt kérdések, a monitori látogatás pozitív hangulata automatikusan a támogatás odaítélését jelenti.

Akadtt válaszadó, aki az e-mail-ben feltett kérdésekkel kapcsolatban emelt kifogást, mivel „az nem volt benne az eljárásrendben“.

Résztevői javaslatok

A válaszadók mintegy fele megfogalmazott az eljárásrendre, a pályázati rendszer változtatására vonatkozó javaslatot. A következőkben ezeket soroljuk fel, anélkül, hogy azok alkalmazhatóságáról, érvényességéről véleményt formálnánk.

Általános, a pályázati rendszer alapját érintő javaslatok:

- Az egyes célterületek pontosabban különüljenek el. Sok esetben nem volt világos, mi tartozik, tartozhat a civil kapacitásfejlesztéshez, mi a szociális kohézióhoz vagy mi a környezetvédelemhez és mi esetleg a kulturális örökségvédelemhez.
- Legyen egyértelmű definíciója a pályázatok innovációval kapcsolatos elvárásának, ezt tartalmazza a kiírás is.
- Legyen biztosítva jogorvoslati lehetőség a hibás értékelőbizottsági döntések esetén.
- Részletes bírálat megismertetése a pályázókkal (pontozólappal, értékelői megjegyzésekkel). A nyertes pályázatok tartalmának közzététele. A bírálatot végzők, és a bíráló szervezetek menedzsmentjének összeférhetetlenséggel kapcsolatos adatainak közzététele (az elmúlt 5 év munkahelyeinek, megbízási szerződéseinek tekintetében) - a nyertes pályázatoknál indoklás (mint az NCA pályázatoknál, csak komolyan véve az indoklást). Pályázói panaszok kezelésének kialakítása, eljárásrend, szabályok közzététele.
- Ne csak a szűk szakma ismerői bíráljanak, hanem holisztikus szemlélettel rendelkező szakemberek is, pl. egy környezetvédelmi pályázatnál egy közösségfejlesztő szakember is, aki a megvalósulás közösségi hatásait is szemléli.
- Ha valóban, olyan szervezet kezelné és értékelné a pályázati rendszert aki látott már uniós pályázati anyagot, és rendelkezik projektmenedzseri vagy pályázatiírói képesítéssel, legfőképp van megfelelő szakmai tapasztalata is. Milyen alapon választanak ki, magukat "szakértőnek" nevező nonprofit szervezeteket, ahol köszönő viszonyban sincsenek a pályázati dokumentáció összeállításával, nem egy értékelési folyamat lebonyolításával. Véleményem szerint nem a szakmai tudás alapján kerültek kiválasztásra az(Ökotárs, Autonómia, DemNet, Kárpátok) nonprofit szervezet.
- A bírálat átláthatósága, érdekelt szervezet még közvetetten se vehessen részt a bírálatban.

A projekt tervezését érintő javaslatok:

- Legyenek olyan mintaprojektek közreadva célterületenként, amelyek sorvezetőként szolgálhatnának a pályázóknak (külön kategóriának tűnik a kész mintapályázatok kérdése, ami kifejezetten a kitöltést szolgálhatná).
- A bírálatról pontosabban és részletesebben legyenek tájékoztatva a pályázók. Ezen belül:
 - az értékelési pontrendszeréről;
 - az értékelők személyéről;
 - az értékelési folyamatról, ezen belül az egyes pályázatok helyzetéről;
 - az egyes értékelői véleményekről, pontszámokról;
 - a támogatott projektekről alkotott szakértői véleményekről;
 - az elutasítás pontos okáról;
 - a pontozás utáni rangsorról.
- Legyen lehetőség online tanácsadásra, azaz előre beküldött projektötletek, pályázatok véleményezése, kommentárja. (A GYIK-nál összetettebb segítségnyújtás.)

Online pályázatkitöltővel kapcsolatos javaslatok:

- az online felületen ne oldalszámokban, hanem karakterekben limitáljuk a szöveget;
- a formázással kapcsolatos problémákat, legalább a költségvetés esetében, oldjuk úgy meg, hogy egy előre elkészített Excel-táblát kelljen / lehessen kitölteni és csatolni;
- oldják meg a nyomtathatóság problémáját, maradjon meg a formázás a nyomtatás során is.

Az NCTA honlapjával kapcsolatos javaslatok:

- közöljenek a megvalósuló projektekről beszámolókat. Pozitív példákat ("kitöltött adatlapok", "mire érdemes pályázni")³;
- a pályázatok értékelésének menete, mikéntje;
- projekttervezés módszertan (indikátorok meghatározását segítő útmutató);
- az értékelői indoklásokat, hogy tanulhassanak belőle a pályázók;
- a "hírek" rovat gyakoribb frissítése a részletes és naprakész információkért. A fórumon a hozzászólások, kérdések gyakoribb megválaszolása;
- pontos definíciók, különösen a kulturális területen. Nem világos, hogy mit jelent az Önök definíciója szerint a hagyományőrzés. Nem elég körülhatárolt. Az sem, hogy a kulturális hagyományőrzés területén mi a preferenciájuk;
- szívesen tudnék olyan alapítványokról, akik ebben a témakörben pályázatot nyújtottak be és nem nyertek. Esetlegesen együttműködés szempontjából hasznos lehetne;
- költségvetés készítéséhez útmutató.
- gyakorlati válaszokat várnánk a fórumon felmerülő kérdésekre.

A hírlevéllel kapcsolatos javaslatok

- tartalmazzon a részbeszámoló elkészítéséhez segítséget;
- szerepeljen benne nyertes projektek bemutatása;
- ismertessék a főbb hibákat, elutasítási indokokat;
- közöljék a főbb határidőket (beszámolások);
- legyen konkrétabb tájékoztatás a pályázatokkal kapcsolatban. Pl. olyan információk, amelyek segítik a pályázati téma kiválasztását - orientáló szerep; segíti a pályázó problémameglátását, annak kifejtését, illetve annak a űrlapban való megfogalmazását;
- közöljék az értékelés menetét, szempontjait.
- gyakrabban is lehetne küldeni. A fórumon feltett leginkább közérdekű kérdések és az azokra adott válaszok közzétevése hasznos lenne;
- nagyon szűkszavú és tárgyilagos volt a levél. Bár nem szükséges személyre szabott hírlevelet kiadni, de jó lett volna, ha legalább témánként eltérő szöveggel készül el, amelyben az adott témánál keletkezett hibákat, javaslatokat olvashattuk volna. A hírlevél nem volt segítség a küldött információk megértésében és a következő pályázati kör jobb megírásában sem nyújt pluszt.
- em ártana egy-két jól működő hírlevelet megnézni és azokat tanulmányozva tartalmilag és formailag is korszerű anyagot összeállítani. Inkább legyen benne viszonylag kevés, de friss és fontos rövid információ, mint ömlesztve a másutt is (pl. a honlapon) megtalálhatók, és küldjék ezt a rövidebb hírlevelet sűrűbben.

A pályázatkezelést érintő javaslatok:

- „egy olyan rendszert szívesen látnék, ahol nyomon követhető, hogy mikor mi történik a pályázattal, pl.: táblázatos formában:
 1. beérkezés: dátuma, megfelelő/nem megfelelő
 2. formai értékelés megkezdése: dátuma, végrehajtó neve (kapcsolattartó), megfelelő/nem megfelelő
 3. formai értékelés befejezése: dátuma
 4. tartalmi értékelés megkezdése: dátuma, bizottság tagjai
 5. tartalmi értékelés befejezése: dátuma
 6. pályázó várható kiértékelése az eredményről: dátuma.
- Nyertes pályázat esetén a költségcsökkentés indoklása nem történt meg.

³ Az adatfelvétel után ez már megvalósult.

Következtetések, javaslatok

A válaszadók kritikus véleménye két fő csoportra osztható: az online kitöltési rendszer működésével kapcsolatos problémák és a másik nagy csoportot az értékeléssel kapcsolatos észrevételek alkották.

Az online pályázati űrlap hibáinak jelentős része menet közben orvosolva lett, másik részének kijavítása, fejlesztése a második pályázati körig megtörténik. Nehezen kezelhető gondot jelent ugyanakkor a feltöltéskori és azt követő formázási probléma és a különböző böngészők egyenlő hatékonyságú alkalmazásának lehetősége.

A kéredezetti elvárások egy másik markáns – a honlapot, hírlevelet érintő – csoportja a támogatott projektek nyilvánosságával kapcsolatos. Ezt is mára megoldódott: A honlapon elérhetőek a projektek főbb adatai. Megfontolandó ugyanakkor a hírlevélben történő közzétételük, projektek bemutatása.

Az indoklások esetében két járható út látszik: Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a pályázói eljárást, amennyiben a nem nyertes szervezetek pályázataik kritikáját valóban fel szeretnék használni a későbbi pályázataik fejlesztésére, ezért valóban volna annak haszna, ha a részletes szakmai indoklás (természetesen a bírálók személyének nyilvánosságra hozatalától, pontszámaiktól eltekintve) megismerhető lenne. Ugyanakkor ez magasabb szintű, részletesebb indoklást feltételezne, kérdéses, erre – ismerve a program feszes kereteit – volna-e mód. Ha a partner szervezetek emellett döntenek, akkor választ kell találni a „jogorvoslati lehetőség” kérdésre is, azaz a részletes és egyben kritizálható (tárgyi tévedéseket is akár tartalmazó) döntések esetében ki kell dolgozni a felülvizsgálati eljárást.

A másik lehetőség az értékelési eljárás még formalizáltabbá tétele, azaz a szöveges indoklások elhagyása a rendszerből, ehelyett részletesebb (szempontonkénti) pontszámok közlése és az összesített pontozási lista minden pályázó számára történő megnyitása lehetne. Ebben az esetben azonban a pontszámok jelentenék a kizárólagos kiválasztási szempontot. Ez lehetlenné tenné a pontszámokon túli szakmai szempontok érvényesítését.

Ez a második változat ugyanakkor mindenképp visszalépés lenne az első körben alkalmazott módszertől, hiszen a pályázók, még ha erősen kritizálták is, de kaptak indoklást, így viszont nehéz lenne azt kommunikálni, hogy miért szűnik meg a második körben a szöveges indoklás.

Béres Tibor

Gyöngyös-Budapest, 2008. november 13.